

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ปัญหาการประกอบอาชญากรรม ปัจจุบันได้ทวีความรุนแรงและมีความสลับซับซ้อนของการกระทำผิดขึ้นเป็นลำดับ การกระทำความผิดที่เข้าข่ายการก่ออาชญากรรมมีหลากหลายรูปแบบ มีรูปแบบการกระทำที่มีความสลับซับซ้อน มีการใช้เทคนิคขั้นสูงไปใช้ในการประกอบอาชญากรรมมากขึ้น ผู้ประกอบอาชญากรรมมักเป็นบุคคลที่มีความรู้สูง มีหน้าที่การงานดี มีหน้ามีตาในสังคม โดยเฉพาะอาชญากรรมทางด้านภาษีอากร ซึ่งถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีการพัฒนารูปแบบ วิธีการของการกระทำความผิดอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา การกระทำความผิดต่าง ๆ เหล่านี้มักกระทำการด้วยความสลับซับซ้อน แยกย่อยและละเอียดอ่อน ทำให้สร้างความเสียหายและก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างมากมาย กล่าวคือ นอกจากจะสร้างความเสียหายโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอันมีมูลค่ามหาศาลยากที่จะประเมินออกมาได้อย่างชัดเจนว่าเป็นเท่าใดและยังไม่สามารถจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อถึงความเชื่อมั่นในการลงทุนของชาวต่างประเทศ ทำให้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง สังคม และความมั่นคงของประเทศชาติในที่สุด

อาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีลักษณะที่แตกต่างไปจากอาชญากรรมธรรมดา โดยมีลักษณะพิเศษ ดังนี้¹

---

¹สุรพล ไตรเวทย์, การสอบสวนคดีพิเศษ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-วิญญูชน, 2547), หน้า 20-21.

1) พฤติกรรมการกระทำความคิดจะสังเกตได้ยาก เพราะเป็นคนที่เอื้ออำนวยให้ผู้กระทำความผิดสามารถปกปิดอำพรางพฤติการณ์การกระทำความคิดไว้ได้อย่างแนบเนียน

2) ผู้กระทำความผิดมีความสามารถ ใช้ความรู้ ปัญญา ความเฉลียวฉลาด และวิธีการทางวิชาการ เทคโนโลยีในการกระทำความผิด

3) ใช้บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์สูงให้ร่วมในการกระทำความผิดด้วยเครื่องมือเครื่องใช้สมัยใหม่ ก้าวหน้าล้ำยุค มีประสิทธิภาพสูง

4) กระทำการเป็นคณะบุคคล มีการจัดองค์การกระบวนกร มีการเชื่อมโยงเป็นสายใย เครือข่าย สลับซับซ้อน

5) พฤติการณ์การกระทำความผิดจะสอดรับ แอบแฝงอยู่กับการประกอบกิจการ เศรษฐกิจ จะเปิดเผยให้สังคมเห็นแต่ในส่วนที่เป็นสภาพการณ์ที่ดี แต่เบื้องหลังกลับเป็นพฤติการณ์ที่เลวร้าย เป็นการกระทำที่เห็นแก่ตัว ตักตวง ชูครีดี เอารัดเอาเปรียบคนอื่น

6) การกระทำความผิดจะไม่มีภาพพจน์ที่เขย่าขวัญ ไม่สร้างความโกรธแค้น ความสะพรึงกลัวให้สังคม

7) ผู้กระทำความผิดจะมีฐานะความเป็นอยู่ทางสังคมดีเสมือนเป็นบุคคลในสังคมชั้นสูง มักอ้างอิง พาดพิงบุคคลสำคัญและพึ่งพาผู้มีชื่อเสียง ผู้มีเกียรติในสังคม และหน่วยงานราชการระดับสูง

8) เป็นการกระทำความผิดที่ทำให้ประชาชนและประชาชาติเสียหาย เกิดการสูญเสีย ความเสียหายจะมีมูลค่าสูงมาก มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและการเงินของประเทศและระหว่างประเทศ

9) อาจมีการกระทำความผิดข้ามชาติและระหว่างประเทศ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเห็นได้ว่า การลักลอบนำสินค้านำเข้าหลบหนีศุลกากรเข้ามาในราชอาณาจักรและการหลีกเลี่ยงภาษีอากรนับได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นอาชญากรรมทางภาษีอากรอย่างหนึ่งและเป็นการกระทำความผิดทางอาญา ซึ่งผู้กระทำได้ใช้กระบวนกรทางธุรกิจกระทำการเพื่อให้ได้ประโยชน์โดยทุจริต ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียหายอันมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศอย่างร้ายแรง

การลักลอบนำเข้าสินค้าหรือการหลีกเลี่ยงภาษีอากรเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายหลายด้านทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม จากสภาพความเป็นจริงการกระทำผิดดังกล่าวในสังคมไทยทุกวันนี้พบว่ารูปแบบการกระทำผิดเดิมเปลี่ยนไปจากการกระทำโดยบุคคลคนเดียวหรือกลุ่มบุคคล (นิติบุคคล) เป็นผู้กระทำผิดได้พัฒนา กลายมาเป็นการกระทำโดยกลุ่มที่ก่อตั้งขึ้น โดยบุคคลจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไปในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่ก่อตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เพื่อให้ได้มาไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ซึ่งประโยชน์อื่นทางการเงินหรือประโยชน์อื่นใด² เรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม” โดยปรากฏว่าคดีความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้าสินค้าหรือการหลีกเลี่ยงภาษีอากรที่ขึ้นสู่ศาลมีปริมาณคดีที่เพิ่มสูงขึ้นหลายเท่าเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมา

สืบเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมที่เอื้ออำนวยต่อพลังการผลิต นำมาสู่การแบ่งปันทางการค้าแข่งขันเพื่อให้ได้ผลกำไรมาเป็นของตนไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม ดังนั้น การลักลอบนำเข้าสินค้า การหลีกเลี่ยงภาษีอากรตามบริเวณชายแดนจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถ ลดต้นทุนในการผลิตได้เป็นอย่างดีเพื่อจะได้ขายสินค้าในราคาที่ถูกลง ได้ผลตอบแทนสูง เพราะพฤติกรรมของมนุษย์มีความเห็นแก่ตัวทำให้ทุกคนไม่อยากจะเสียภาษี เนื่องจากการเสียภาษีทำให้ต้องสูญเสีयरายได้ หรือทรัพย์สินโดยตรงจากการถูกเก็บภาษี โดยเฉพาะภาษีศุลกากรที่ทำให้สินค้าที่นำเข้าหรือส่งออกมีราคาสูงขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการเสียเปรียบ

---

²วีระพงษ์ บุญโญภาส, การกำหนดความผิดฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัด และริบทรัพย์สิน (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 62.

ในการแข่งขันด้านราคา ดังนั้น จึงทำให้เกิดการลักลอบหรือหลีกเลี่ยงภาษีอากรขึ้น³
ประกอบกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีค่านิยมในการบริโภคสินค้าจากต่างประเทศ
ในราคาถูก ก็ถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเรื่อยมา

เพื่อให้เห็นสภาพปัญหาอาชญากรรมทางภาษีอากร การจับกุมคดีลักลอบ
หลีกเลี่ยงค่าภาษีศุลกากรในปีงบประมาณ 2553 มาพิจารณาประกอบการศึกษา ดังนี้

---

³วีระพงษ์ บุญโญภาส, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549), หน้า 420.

ตารางที่ 1 ผลการจับกุมการลักลอบและหลีกเลี่ยงศุลกากร ปีงบประมาณ 2553

ปีงบประมาณ	ศุลกากร										หน่วยงานอื่น		รวมทั้งหมด	
	ลักลอบ		หลีกเลี่ยง		ลักลอบ+หลีกเลี่ยง		ผิดพิธีการ		(ลักลอบ)		ราย	มูลค่า	ราย	มูลค่า
	ราย	มูลค่า	ราย	มูลค่า	ราย	มูลค่า	ราย	มูลค่า	ราย	มูลค่า	ราย	มูลค่า	ราย	มูลค่า
2553														
ตุลาคม 2552	794	105.72	383	795.23	1,177	900.96	1,602	9.94	77	7.20	2,856	918.09		
พฤศจิกายน 2552	493	56.16	364	376.63	857	432.79	1,647	8.49	84	7.57	2,588	448.84		
ธันวาคม 2552	493	75.41	387	160.26	880	235.67	1,178	2.80	103	10.99	2,161	249.47		
มกราคม 2553	523	108.18	338	122.16	861	230.34	1,389	18.38	87	9.36	2,337	258.08		
กุมภาพันธ์ 2553	435	111.87	312	93.30	747	205.17	1,400	8.79	101	14.32	2,248	228.28		๕
มีนาคม 2553	545	76.13	341	444.15	886	520.28	1,636	7.95	120	43.40	2,642	571.63		
เมษายน 2553	414	348.87	298	170.97	712	519.84	1,114	4.84	84	4.27	1,910	528.95		
พฤษภาคม 2553	370	269.02	342	53.54	712	322.56	1,212	22.88	50	14.97	1,974	360.41		
มิถุนายน 2553	529	395.03	374	162.90	903	557.94	1,679	13.38	79	44.93	2,661	616.25		
กรกฎาคม 2553	514	198.04	335	238.70	849	436.74	2,039	37.77	71	9.61	2,959	484.11		
รวม	5,110	1,744.44	3,474	2,617.85	8,584	4,362.29	14,896	135.21	856	166.61	24,336	4,664.10		

จากสถิติดังกล่าว เห็นได้ว่า ในปีงบประมาณ 2553 ยังมีการลักลอบหนีศุลกากร และมีการหลีกเลี่ยงภาษีอากรอยู่เป็นจำนวนมาก และยังไม่ได้มีแนวโน้มที่จะลดลง กล่าวคือ หากสินค้ามีมูลค่าสูง อัตราภาษีก็จะอยู่ในอัตราที่สูงซึ่งจะทำให้มีการลักลอบหลีกเลี่ยงมากขึ้นตามลำดับด้วย ซึ่งปัจจุบัน รัฐบาลได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด ทั้งนี้ เพราะเป็นภาวะวิกฤติที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการจัดเก็บภาษีของรัฐ การเอารัดเอาเปรียบในสังคม ประชาชนได้รับความเสียหาย สภาพเศรษฐกิจและการคลังของประเทศเกิดภาวะเสถียรสมดุล โดยมุ่งเป็นนโยบายในทางอาญา (Criminal Policy) ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีการกำหนดนโยบายให้กับหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเร่งรัดการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมทางภาษีอากรให้ได้ผลโดยเร็วที่สุด โดยใช้อำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมายอย่างเต็มที่ในการปราบปรามอย่างจริงจัง รวมทั้งได้มีการพยายามจัดทำความตกลงร่วมมือกันในระดับระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคีหรือพหุภาคีในการดำเนินการกวาดล้างและเร่งปราบปรามจับกุมผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายศุลกากรในกรณีการลักลอบ หลีกเลี่ยงนำสินค้าทั่ว ๆ ไปเข้ามาในราชอาณาจักร โดยมุ่งหวังว่า ในอนาคต การเกิดอาชญากรรมทางด้านภาษีอากรจะลดน้อยลงตามลำดับ

อนึ่ง แนวนโยบายทางด้านการปราบปรามผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องมีความเป็นธรรม ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายอาญา ซึ่งกำหนดได้โดยการบัญญัติกฎหมาย การแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย หรือเน้นการบังคับใช้กฎหมายในทิศทางที่รัฐต้องการได้ แม้ว่าสังคมจะมีความปรารถนาที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษอย่างรวดเร็วก็ตาม แต่สังคมก็คงไม่ต้องการที่จะให้มีการลงโทษผู้บริสุทธิ์อย่างแน่นอน กระบวนการใช้บังคับกฎหมายอาญานั้นจึงต้องคุ้มครองผู้บริสุทธิ์ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจับการค้น การสอบสวน การควบคุมตัว การสั่งฟ้องคดี การดำเนินคดี การพิจารณาพิพากษาคดี ดังนั้น การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วทันควันย่อมมีผลดีกว่าการลงโทษอย่างรุนแรง และย่อมจะส่งผลให้แนวนโยบายทางอาญาในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นอย่างยิ่ง

ประเทศไทยมีหน่วยงานที่ดำเนินด้านการป้องกันและปราบปรามแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศอยู่หลายหน่วยงาน ที่เป็นหน่วยงานหลักได้แก่ กรมมลพิษ ซึ่งอยู่ในสังกัดของกระทรวงการคลัง บทบาทของกรมมลพิษส่วนใหญ่ คือ การจัดเก็บภาษีอากาศจากของที่นำเข้ามาในและส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัติ-มลพิษ พ.ศ. 2469 และกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร เพื่อนำไปพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและดูแลป้องกันปราบปรามการลักลอบหนีศุลกากรเพื่อให้การจัดเก็บภาษีอากาศเป็นไปตามเป้าหมายและเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการที่สุจริต โดยกำลังหลักในการปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามมลพิษทางอากาศ คือ การป้องกันและปราบปรามการลักลอบและหลีกเลี่ยงศุลกากร เพื่อสนับสนุนให้การจัดเก็บภาษีอากาศบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีมาตรการลงโทษผู้ลักลอบและหลีกเลี่ยงภาษีอากาศ ดำเนินการกับผู้กระทำผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และหากว่าการดำเนินคดีอาญาทางภาษีอากาศเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายภาษีอากาศแล้ว ก็จะทำให้การบริหารงานภาษีอากาศมีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น โดยการหลีกเลี่ยงศุลกากร ในที่นี้รวมถึงการนำของต้องห้าม ต้องจำกัดเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นความผิดฐานหลีกเลี่ยงข้อห้าม ข้อจำกัดด้วย แม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้กำหนดคำนิยามไว้แต่ลักษณะของถ้อยคำก็ถือเป็นตัวบ่งบอกถึงความหมายของของดังกล่าว กล่าวคือ หากเป็นของต้องห้าม ย่อมชัดเจนอยู่แล้วว่าของดังกล่าวไม่สามารถนำเข้ามา หรือส่งออกป็นนอกราชอาณาจักรได้ ส่วนของต้องจำกัดนั้นจะมีความหมายว่า การจำกัดในการนำเข้าหรือส่งออก กล่าวคือ อาจจะนำเข้าหรือส่งออกได้ หากได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน เช่น คดีผู้นำเข้าสารเคมีภัณฑ์วัตถุอันตรายในบัญชีท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พุทธศักราช 2538 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 แม้ว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการวัตถุอันตราย ได้มีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2552 ให้ยกเลิกรายชื่อวัตถุอันตรายในบัญชีท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พุทธศักราช 2538 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 การนำเข้าวัตถุอันตรายดังกล่าวก็ยังถือได้ว่าเป็นความผิด

ในการนำสินค้าวัตถุดิบเข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่มีใบสำคัญการขึ้นทะเบียน วัตถุดิบและใบอนุญาตนำเข้าจากกรมโรงงานอุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติ วัตถุดิบ พ.ศ. 2535 การกระทำของบริษัทฯ จะเป็นความผิดฐานนำของต้องจำกัด เข้ามาในราชอาณาจักร โดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นความผิดตามมาตรา 27 แห่ง พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

กฎหมายศุลกากรเป็นกฎหมายที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของศุลกากรเกี่ยวกับการค้า ระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการนำเข้า-ส่งออก การถ่ายลำ ความผิดและความรับผิดชอบ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำของเข้าและส่งออก ตลอดจนกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ การค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 เป็นกฎหมาย หลัก โดยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง จนถึงปัจจุบันมีการแก้ไขกฎหมายศุลกากร มาแล้ว รวมทั้งสิ้น 22 ฉบับ โดยรวมถึงพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ด้วย

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินคดีอาญาศุลกากรกับผู้กระทำความผิดลักลอบหนี ภาษีหรือหลีกเลี่ยงภาษีอากรนั้น ปัจจุบันยังมีปัญหาที่เป็นเหตุให้การดำเนินคดีมีความ ล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ สาเหตุหนึ่งก็คือกฎหมายศุลกากรที่มีอยู่ใน ปัจจุบันมิได้ให้อำนาจที่เด็ดขาดเพียงพอแก่พนักงานเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรในการ ดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางภาษีอากรให้มีประสิทธิภาพอย่าง แท้จริง โดยเฉพาะในเรื่องอำนาจการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรตาม พระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 ที่มีข้อจำกัด คือ พนักงานเจ้าหน้าที่กรม ศุลกากรมิได้มีฐานะและอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทาง ภาษีอากรเพื่อดำเนินคดีให้ครบถ้วนได้ ดังเช่น พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6)⁴ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรก็เป็นพนักงานฝ่าย- ปกครองหรือตำรวจและมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในส่วนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรนั้นกระทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปราม ผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายศุลกากรซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมและปราบปรามตาม

⁴ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (6) บัญญัติว่า “พนักงาน-สอบสวน” หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน.

มาตรา 2 (16) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁵ หนึ่ง เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 2 (10)⁶ และมาตรา 17⁷ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้ว พนักงานสุลการในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจย่อมมีอำนาจทำการสืบสวนคดีสุลการ ซึ่งพนักงานสุลการนั้นดำเนินการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดตามกฎหมายสุลการ ซึ่งจะต้องมีหน้าที่จับกุมหรือปราบปรามได้ กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่สุลการจะมีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามที่ได้กล่าวมาแล้ว หรืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งกฎหมายอาจรระบุไว้โดยตรงในกฎหมายนั้น ซึ่งเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สุลการไม่ได้มีอำนาจการสอบสวนดังเช่นพนักงานสอบสวน จึงมีอาจเสนอความเห็นได้ว่า คดีควรตั้งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ในการส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการได้โดยตรง แต่จะต้องส่งสำนวนของพนักงานเจ้าหน้าที่สุลการไปให้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกรมสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษเพื่อทำการสอบสวนก่อนจะส่งให้พนักงานอัยการฟ้องคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย เพราะฐานะของพนักงานเจ้าหน้าที่สุลการมิใช่พนักงานสอบสวนพิจารณาแล้ว เห็นได้ว่า กระบวนการทาง

---

⁵ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (16) บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัสดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต กรมสุลการ กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม”.

⁶เรื่องเดียวกัน, มาตรา 2 (10) บัญญัติว่า “การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด.

⁷เรื่องเดียวกัน, มาตรา 17 บัญญัติว่า “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้”.

กฎหมายทางภาษีอากรมีความสลับซับซ้อน ทำให้คดีมีความล่าช้า ซึ่งขัดต่อหลักการดำเนินคดีอาญาที่ต้องดำเนินคดีโดยรวดเร็ว เป็นธรรม เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเพื่อรักษาความสงบสุขของประชาชนตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาและอาจจะเป็นการขัดต่อหลักที่ว่า “บุคคลจะไม่ถูกพิจารณาคดีซ้ำสองในความผิดเดียวกัน” หรือที่เรียกว่า Non Bis in Idem (Not Twice for the Same) หรือที่เข้าใจกันตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาว่า “Double Jeopardy” ซึ่งการดำเนินคดีล่าช้าย่อมมีผลกระทบต่อพยานหลักฐานที่จะนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำผิด เพราะพยานหลักฐานอาจสูญหายหรืออาจเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากพยานหลักฐานถูกข่มขู่จากผู้มีอิทธิพลทำให้พยานหลักฐานยากต่อการพิสูจน์อาจทำให้ไม่สามารถรับฟังเพื่อการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ประกอบกับภาระทางการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 มาตรา 100⁸ ได้กำหนดภาระการพิสูจน์ให้ตกอยู่แก่จำเลยซึ่งแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไปที่ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่โจทก์ ดังความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174⁹

จะเห็นได้ว่า การสอบสวนคดีอาญาทั่วไปก็มีความสำคัญเป็นอย่างมากอยู่แล้ว เนื่องจากคดีอาญาเป็นคดีที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา และเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน โดยแท้ รัฐจึงจำต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง เพื่อที่จะให้

---

⁸พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469, มาตรา 100 บัญญัติว่า “ในการฟ้องคดีอันเกี่ยวข้องกับซึ่งต้องยึดเพราะไม่เสียภาษี หรือเพราะเหตุพึงริบโดยประการอื่นก็ดี หรือยึดเพื่อเอาค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ก็ดี ถ้ามีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นว่า ค่าภาษีสำหรับของนั้น ๆ ได้ส่งชำระถูกต้องแล้วหรือไม่ หรือว่าของนั้นๆ ได้นำเข้ามาได้ขนขึ้นจากเรือ ได้ส่งออก ได้บรรทุกลงเรือ ได้ย้ายขนไป ได้เก็บ ได้ขาย หรือได้จัดการอย่างอื่นโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ไซ้ ท่านว่าหน้าที่พิสูจน์ตกอยู่แก่จำเลยทุกคดีไป”.

⁹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 174 วรรคแรก บัญญัติว่า “ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือ แถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ”.

เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาควบคู่ไปกับการปราบปรามอาชญากรรม โดยการนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษให้ได้ และผู้ที่รัฐได้มอบอำนาจให้ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล โดยพนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติรับรองไว้ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ โดยจะต้องทำความเข้าใจตามท้องสำนวนการสอบสวนว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมกับสำนวน และพนักงานอัยการจะสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้ก็จะต้องมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง และพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าสำนวนการสอบสวนยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ก็จะสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไปได้¹⁰ ระบบการสอบสวนคดีอาญาดังกล่าว ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีอาญาและปัญหาเรื่องพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความเป็นธรรมที่ผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายควรจะได้รับ และประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการสอบสวนคดีอาญาอย่างชัดเจน

¹⁰ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 143 วรรคแรก บัญญัติว่า “เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตรา ก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นสมควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป . . .”

การสอบสวนคดีอาญาทางภาษีอากรถือเป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญาที่มีความสำคัญในการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมทางภาษีอากรอย่างหนึ่ง การดำเนินคดีจึงจำเป็นต้องมีการปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว รอบคอบ รัดกุม การสอบสวนทางคดีจะต้องได้ความกระจ่างไม่กล่าวหาผู้ต้องหา โดยที่ไม่มีพยานหลักฐานชัดเจน ดังนั้นการสอบสวนคดีอาญาทางภาษีอากรจะต้องให้ความสำคัญแก่ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน และผู้ที่ทำการสอบสวนคดีภาษีอากรจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรอบรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกฎหมายศุลกากรและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่เอื้ออำนวยต่อการปราบปรามอาชญากรรมทางภาษีอากร ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการสอบสวนคดีอาญาทางภาษีอากร นอกจากนั้น ในเรื่อง การป้องกันและปราบปรามในการบังคับใช้กฎหมายยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร เพราะมีปัจจัยหลายอย่าง คือ พนักงานเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมายและขั้นตอนการปฏิบัติอย่างแท้จริง ขาดการประสานงาน ขาดงบประมาณ ขาดยุทธวิธีในการดำเนินการและปัญหาการดำเนินคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 81 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(1) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการยุติธรรม ให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

(2) คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน . . .”

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการดำเนินคดีทางศุลกากรก็เป็นกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความรวดเร็ว ดังนั้น เพื่อให้วัตถุประสงค์ในการบริหารงานภาษีให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ กระบวนการดำเนินคดีจะต้องเป็นไปในลักษณะต่อเนื่อง

โดยตลอด โดยควรให้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในด้านบุคลากรเป็นผู้รับผิดชอบในการ
ดำเนินคดีบุคลากร

ปัจจุบันในการดำเนินคดีในชั้นบุคลากรผู้ต้องหาสามารถยินยอมให้เปรียบเทียบ
หรือขอระงับคดีในชั้นบุคลากรได้ ส่วนคดีที่ผู้ต้องหาไม่ยอมระงับคดีโดยขอต่อสู้คดีใน
ชั้นศาล กรมบุคลากรต้องส่งเรื่องทั้งหมดให้กับพนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน
ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องไปเริ่มรวบรวมพยานหลักฐานใหม่ เพราะตามกฎหมายบุคลากร
กัคดี ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากัคดี หาได้มีบทบัญญัติกำหนดไว้ว่า ให้
พนักงานสอบสวนใช้ข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในบันทึกข้อเท็จจริงของพนักงานบุคลากร
เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวน ทำให้เกิดความล่าช้า อันเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์
ประสงค์ของกฎหมายภามัยอากรที่ต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วและรัดกุม เพื่อการ
บริหารงานภามัยอากรที่มีประสิทธิภาพ การให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ
เข้ามาสอบสวนคดีบุคลากรนั้น ทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินคดี ดังนี้

1) การดำเนินคดีบุคลากร หมายถึง การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตาม
กฎหมายบุคลากร ซึ่งฝ่ายหนึ่ง ได้แก่ กรมบุคลากร และอีกฝ่ายหนึ่งมักจะเป็นผู้ประกอบ
การและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินคดีบุคลากรเป็นคดีที่ต้องการความรวดเร็ว เนื่องจาก
ฝ่ายผู้ประกอบการย่อมประสงค์จะใช้สินค้าที่นำเข้ามาและประสงค์จะนำของออกไปจาก
อาร์กขาของบุคลากรให้เร็วที่สุด ส่วนฝ่ายรัฐก็มีวัตถุประสงค์ต้องเก็บภาษีให้เร็วที่สุด
หรือได้ค่าภาษีอากรที่ขาดหายไปคืนมาโดยเร็วที่สุด และเพื่อป้องกันปราบปรามการ
ฉ้อโกงค่าภาษีของรัฐ การหลีกเลี่ยงบุคลากร โดยการนำของต้องห้าม ต้องจำกัดเข้ามาใน
ราชอาณาจักรอันเป็นความผิดฐานหลีกเลี่ยงข้อห้าม ข้อจำกัดด้วย รวมทั้งการลักลอบหนี
บุคลากรด้วย ดังจะเห็นได้จาก “โทษในทางบุคลากร” นั้นแตกต่างจาก “โทษในทาง
อาญา” และกระบวนการดำเนินคดีอาญาทางภามัยอากรก็แตกต่างจากการดำเนินคดีอาญา
ทั่ว ๆ ไป เช่น ความผิดอาญาทางภามัยอากร ผู้ต้องหาสามารถระงับคดีในชั้นบุคลากรได้
เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ กฎหมายบุคลากรจึงบัญญัติให้การระงับคดีสามารถกระทำได้โดยง่าย
และเร็วกว่าคดีอื่น ๆ ทั่วไป ซึ่งจะไปถึงที่สุดที่ศาลยุติธรรมอันเป็นการใช้อำนาจบุคลากร
แต่คดีบุคลากรสามารถระงับคดีได้ในชั้นของฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจบริหาร

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ	
ห้องสาธตงนวิจัย	
วันที่.....	3 1 พ.ค. 2555
เลขทะเบียน.....	246638
เลขเรียกหนังสือ.....	

ดังนั้น หากผู้ต้องหาไม่ขอระงับคดีในชั้นศาลอากร เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมซึ่งอาจเป็นพนักงานศาลอากร หรือตำรวจ ต้องรวบรวมข้อเท็จจริงอันเป็นพยานหลักฐาน รวมตลอดทั้งบันทึกข้อเท็จจริงซึ่งเจ้าหน้าที่ศาลอากรบันทึกไว้ นั้นส่งให้กับพนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนใหม่ โดยพนักงานสอบสวนต้องไปเริ่มแสวงหาหลักฐานใหม่ และดำเนินการสอบสวนเหมือนเช่นคดีอาญาทั่ว ๆ ไป ทั้งที่เจตนาบรรณอันแท้จริงของกฎหมายศาลอากรหรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการภาษีอากรนั้น มีวัตถุประสงค์จะให้คดีนั้นสำเร็จเสร็จสิ้นไปอย่างรวดเร็ว และมีวิธีดำเนินการอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐ การสอบสวนหรือการดำเนินคดีภาษีอากร โดยเฉพาะความผิดทางศาลอากรซึ่งถือเป็นความผิดอาญาทางเทคนิค หรือความผิดที่เกิดจากกฎหมายบัญญัติห้าม (Mala Prohibita) ดังนั้น เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ศาลอากรไม่มีอำนาจสอบสวนจึงทำให้อำนาจในการควบคุมและจัดเก็บภาษีของกรมศาลอากรมีไม่เพียงพอที่จะป้องกันและปราบปรามการหลีกเลี่ยงภาษีอากร และลักลอบหนีศาลอากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ รวมทั้งทำให้การสอบสวนคดีศาลอากรนั้นขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานภาษีอากรได้

2) พยานหลักฐานในการดำเนินคดีศาลอากร พยานหลักฐานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาทั่ว ๆ ไป หรือคดีอาญาทางภาษีอากร เพราะพยานหลักฐานจะเป็นสิ่งที่พิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ พยานหลักฐานในคดีศาลอากรซึ่งส่วนมากเป็นการกระทำผิดในลักษณะหลีกเลี่ยงอากรนั้น มักจะปรากฏในรูปของพยานเอกสารและพยานวัตถุ โดยอาศัยความเป็นอาชญากรอาชีพที่มีความชำนาญ หรือโก่งค่าภาษีของรัฐ หลีกเลี่ยงข้อห้าม ข้อจำกัด และการลักลอบหนีศาลอากร โดยอาศัยเอกสารที่ยื่นต่อเจ้าหน้าที่นั้น ดังนั้น ปัจจัยที่สำคัญเพื่อให้การดำเนินคดีศาลอากรมีประสิทธิภาพอีกประการหนึ่งก็คือ การมีพยานหลักฐานอันประกอบด้วยพยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานผู้เชี่ยวชาญ หรือหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด ซึ่งในส่วนนี้บทบัญญัติมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติศาลอากร พระพุทธศักราช 2469 ได้บัญญัติว่า บรรดาการซึ่งของการสอบสวน การตีราคาของ ฯลฯ เพื่อประเมินค่าภาษีหรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่นในราชการนั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในกรมศาลอากรเป็นผู้ทำ

ในการสอบสวนคดีความผิดต่อกฎหมายศุลกากร ในกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลหรือในกรณีที่ผู้ต้องหามิได้ขอให้เปรียบเทียบงดการฟ้องร้อง การสอบสวนต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวที่กฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน โดยในปัจจุบันผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนในการดำเนินคดีอาญาศุลกากร คือ พนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรจะต้องส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวน (ตำรวจ) หรือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ (กรมสอบสวนคดีพิเศษ) แล้วแต่กรณี เป็นผู้ดำเนินการสอบสวน โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องดำเนินการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีอาญาศุลกากรกับผู้กระทำผิด ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนจึงจะเริ่มต้นขึ้นและเป็นผู้รับผิดชอบคดีเต็มรูปแบบ โดยเริ่มตั้งแต่รับคำร้องทุกข์ การสอบสวน คำให้การผู้รับมอบอำนาจของกรมศุลกากร การสืบสวน การจับกุม การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพิจารณาสำนวนการสอบสวนเพื่อพิจารณาทำความเห็นว่าควรฟ้องหรือไม่ควรฟ้องผู้กระทำผิดตามฐานความผิดนั้น แล้วส่งเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการสั่งฟ้องคดีต่อไป

ปัญหาจึงเกิดขึ้นจากการที่พนักงานสอบสวนไม่ได้มีส่วนเข้าร่วมในการสอบสวนกับเจ้าพนักงานศุลกากรตั้งแต่เมื่อพบเห็นการกระทำความผิดใหม่ ๆ จึงไม่ถือว่าขั้นตอนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้กระทำมานั้นเป็นขั้นตอนเดียวกันกับขั้นตอนของพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจึงต้องมีการสอบสวนใหม่ โดยพนักงานสอบสวน ต้องสอบถามพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อสอบถามถึงมูลเหตุแห่งการกระทำความผิด เนื่องจากการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากรเป็นเรื่องทางเทคนิค มีความสลับซับซ้อนยุ่งยากส่งผลถึงปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพในการสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการควรจะต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และปัญหาในเรื่องประสิทธิผลของการฟ้องคดีของพนักงานอัยการในการสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งควรจะต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษให้ได้ และต้องสั่งไม่ฟ้องผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิด ตลอดจนปัญหาในเรื่องความประหยัดของระบบการสอบสวนคดีซึ่งจะต้องสมเหตุสมผลในการที่จะบรรลุตามเจตนารมณ์ของ

ระบบการสอบสวนคดีอาญาอีกด้วย กล่าวคือ การที่พนักงานสอบสวนต้องมีการสอบสวนใหม่ อาจทำให้พยานหลักฐานที่ต้องรวบรวมใหม่นั้น ไม่เพียงพอต่อการพิสูจน์เจตนาในการกระทำผิดซึ่งเมื่อได้ส่งเรื่องไปให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะต้องส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมในประเด็นนั้น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใหม่ กรณีนี้ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนยังคงต้องสอบถามหรือส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรเพื่อค้นหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีกเช่นเดียวกัน ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรต้องทำงานซ้ำซ้อนถึงสองครั้ง กล่าวคือ ต้องรวบรวมพยานหลักฐานเสนอผู้มีอำนาจของกรมศุลกากร เพื่ออนุมัติให้ดำเนินคดีอาญาโดยการไปร้องทุกข์กล่าวโทษผู้กระทำผิดกับผู้ต้องหาพยานหลักฐานอันสำคัญตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้กับพนักงานสอบสวนอีกครั้งหนึ่ง

ดังนั้น ในคดีศุลกากรซึ่งต้องมีการฟ้องร้องผู้ต้องหาเป็นคดีอาญาในศาลนั้น การให้พนักงานศุลกากรเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา ย่อมทำให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าที่จะให้พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ (กรมศุลกากร) เนื่องจาก “พยานหลักฐาน” ไม่พอพังลงโทษจำเลย

3) ปัญหาความเป็นอิสระในการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งคดี ซึ่งนิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนคดีจะต้องพิจารณาคดีตามเกณฑ์การสั่งคดีและการเปรียบเทียบงดการฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติศุลกากร ซึ่งในปัจจุบันเป็นไปตามระเบียบกรมศุลกากรที่ 18/2550 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมประมวลระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับเกณฑ์การเปรียบเทียบงดการฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติศุลกากร ในกรณีหากการกระทำผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งกฎหมายศุลกากรมีโทษสูงกว่าความผิดตามกฎหมายอื่น ให้พิจารณาเปรียบเทียบปรับตามเกณฑ์การระงับคดี โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 102 หรือ มาตรา 102 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 ได้ อย่างไรก็ตาม ในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดีของนิติกรยังจะต้องปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2482 ว่าด้วยเรื่องการตีความและการให้ความเห็นในทางกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาไว้ ซึ่งกำหนดให้ หากกระทรวง ทบวง กรม ใดมีความสงสัยในปัญหากฎหมาย

และได้ส่งปัญหาในทางกฎหมายนั้น ๆ ให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็น และเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นในทางกฎหมายเป็นประการใดแล้ว กระทรวง ทบวงกรม นั้นก็จะต้องพิจารณาให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้น ทำให้นิติกรขาดความเป็นอิสระในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งคดี

4) ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งคดี โดยในการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งคดีของนิติกรนั้น เมื่อได้มีการสั่งคดีเรียบร้อยแล้ว ไม่ว่าจะคดีที่ผู้ต้องหาขอระงับคดีในชั้นศาลอาญา หรือประสงค์จะขอต่อสู้คดีในชั้นศาล ยังขาดการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งคดี ซึ่งปกติการใช้ดุลพินิจนอกจากจะประกอบไปด้วยโครงสร้างของดุลพินิจ ได้แก่ การกำหนดขั้นตอนและวิธีการในการพิจารณาใช้ดุลพินิจแล้ว ยังประกอบไปด้วยการตรวจสอบดุลพินิจอีกด้วย กล่าวคือ ควรจะต้องมีองค์ประกอบควบคุมการใช้ดุลพินิจอีกชั้นหนึ่ง แม้ว่าการดำเนินคดีศาลอาญากรณีที่ต้องหาประสงค์จะขอต่อสู้คดีในชั้นศาล ก่อนการร้องทุกข์ดำเนินคดีไปยังพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหาสามารถใช้สิทธิโต้แย้งการสั่งคดีได้ แต่อย่างไรก็ตาม การพิจารณาประเด็นโต้แย้งการสั่งคดีของผู้ต้องหายังเป็นการใช้อำนาจในการใช้ดุลพินิจของนิติกร ซึ่งนิติกรผู้พิจารณาประเด็นโต้แย้งการสั่งคดีดังกล่าวเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สังกัดหน่วยงานที่มีความแตกต่างกัน คนละหน่วยงานเท่านั้น ซึ่งเมื่อได้มีการพิจารณาอุทธรณ์ก็จะเสนอผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจเป็นผู้พิจารณาสั่งการ เฉกเช่นเดียวกับนิติกรที่มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งคดีในชั้นต้น ซึ่งการดำเนินคดีดังกล่าว หากนิติกรได้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสั่งคดีผิดพลาดหรือขาดความเป็นธรรม ย่อมจะก่อให้เกิดความเสียหายกับรัฐ หรือผู้ประกอบกรณียกเอกชนเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เมื่อผลคดีหรือผลการพิจารณาประเด็นโต้แย้งการสั่งคดีมีคำสั่งให้ผู้ต้องหาต้องชำระค่าภาษีอากรและค่าปรับให้กับกรมศุลกากร และผู้ต้องหาไม่ยินยอมระงับคดีในชั้นศาลอาญา กรมศุลกากรก็จะต้องดำเนินการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป แต่ถ้าหากนิติกรได้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดีที่ไม่ชอบธรรมมาตั้งแต่ต้นแล้ว ส่วนใหญ่คดีมักจะถูกสั่งไม่ฟ้องในที่สุด อันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงในคดีที่ไม่ครบถ้วน การดำเนินการใด ๆ ที่ไม่ถูกต้องตามระเบียบกรมศุลกากร ขาดพยานหลักฐานที่จะบ่งบอกได้ว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า คดีศาลอาญาเป็นคดีที่ต้องการความรวดเร็วของทั้งสองฝ่าย แต่ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐาน

ของความถูกต้องและสอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย และในทางกลับกัน ในคดีที่ผู้ต้องหาประสงค์จะขอระงับคดีในชั้นศาล การตั้งคดีดังกล่าวก็ยังขาดการ ตรวจสอบจากองค์กรภายนอก แม้ว่ากฎหมายศาลจะกำหนดให้อธิบดีมีอำนาจการ ฟ้องร้องและคณะกรรมการงดการฟ้องร้องไว้แล้วก็ตาม แต่การตรวจสอบดังกล่าวเป็น เพียงอำนาจการตรวจสอบของฝ่ายบริหารที่มีผู้แทนกรมศาลเป็นผู้เสียหาย ผู้แทน กระทรวงการคลังซึ่งเป็นหน่วยงานบังคับบัญชาของกรมศาล และผู้แทนสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนเท่านั้น ซึ่งนิติกรผู้ใช้ดุลพินิจพิจารณาตั้งคดี หรือนิติกรผู้พิจารณาประเด็นโต้แย้งการตั้งคดีก็สามารถที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณาตั้งคดีไป ในทางทุจริตหรือมิชอบได้

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พนักงานศาลในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีศาล โดยมีอำนาจเกี่ยวกับการจับกุมปราบปราม ผู้กระทำผิดตามกฎหมายศาล กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ศาลจะมีอำนาจหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่ง กฎหมายอาจะระบุไว้โดยตรงในกฎหมายนั้นเท่านั้น แต่เดิมพนักงานศาลมีหน้าที่ รวบรวมพยานหลักฐานสำนวนคดีส่งให้พนักงานสอบสวน (ตำรวจ) กองบังคับการ-ปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเพื่อทำการร้องทุกข์กล่าวโทษ ทุกคดี และพนักงานสอบสวน (ตำรวจ) ดังกล่าวก็จะดำเนินการสอบสวนคดีอาญา ศาลทุกกรณี หากได้ดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะจัดส่งสำนวนคดีทั้งหมด ให้กับพนักงานอัยการพร้อมทั้งได้เสนอความเห็นว่าจะฟ้องในคดีนั้น ๆ หรือไม่ ซึ่งพนักงานอัยการก็จะมีหน้าที่พิจารณาสำนวนคดีตามที่พนักงานสอบสวนได้จัดส่ง สำนวนคดีมาให้ว่าจะเห็นควรฟ้องหรือไม่ต่อไป ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในขณะนั้น คดีอาญาศาลต้องประสบกับปัญหาในการดำเนินคดีล่าช้าในระหว่างชั้นสอบสวน เป็นอย่างมาก ประกอบกับพยานหลักฐานที่ไม่เพียงพอที่ส่งผลให้คดีถูกสั่งไม่ฟ้องหรือ ยกฟ้องอยู่เป็นจำนวนมาก อันเนื่องมาจากแนวโน้มของการประกอบอาชญากรรม ในประเทศไทยมีการประกอบอาชญากรรมเป็นกระบวนการมีเครือข่ายโยงใยข้ามชาติ การค้นหาพยานหลักฐานในคดีอาญาเหล่านี้จึงมีความยุ่งยากสลับซับซ้อน และมูลค่า ในการกระทำความผิดก็มีมูลค่าสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในประเทศไทย

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาขั้นต้นหรือในชั้นก่อนฟ้อง โดยพนักงานสอบสวน (ตำรวจ) ในประเทศไทยสมัยก่อน มีการจัดตั้งกรมตำรวจ แต่ยังไม่มีพนักงานสอบสวนที่มีลักษณะเป็นผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน เมื่อคดีความดังกล่าวได้เกิดขึ้นในประเทศไทย จึงทำให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานเพื่อจับกุม หรือทำสำนวนสอบสวนขั้นต้นนำคดีไปสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นต่อไป ด้วยความล่าช้าอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ประเทศไทยเกิดแนวคิดในการให้มีการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้นตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พุทธศักราช 2547 เพื่อแก้ไขความบกพร่องในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้กำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเพื่อทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับคดีพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็คือ ความผิดตามพระราชบัญญัติแนบท้าย 22 ฉบับ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะเป็นผู้ทำคดีตามพระราชบัญญัตินั้นทุกเรื่อง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะทำได้เฉพาะคดีที่คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) กำหนดหลักเกณฑ์หรือลักษณะของความผิดไว้เท่านั้น รวมถึงคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ตามบัญชีแนบท้าย กคพ. ฉบับที่ 2 (พุทธศักราช 2547) เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พุทธศักราช 2547 ทำให้คดีอาญาศุลกากรต้องจัดส่งสำนวนคดีไปยังพนักงานสอบสวน (ตำรวจ) กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี และกรมสอบสวนคดีพิเศษเพื่อทำการร้องทุกข์กล่าวโทษหากคดีนั้น ๆ ได้เข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่ประกาศ กคพ. ได้กำหนดไว้ และโดยความเห็นชอบของ กคพ. ในคดีพิเศษคดีใดคดีหนึ่งที่ต้องมีหรืออัยการทหารแล้วแต่กรณีมาร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือมาปฏิบัติ

หน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐาน ตั้งแต่ขั้นเริ่มการสอบสวนแล้วแต่กรณีก็ได้¹¹

การจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พุทธศักราช 2547 ประกอบกับ ประกาศ กคพ. กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจสอบสวนคดีความผิดตามกฎหมายศุลกากร และพนักงานอัยการสามารถเข้าร่วม การสอบสวนคดีได้บางคดีนั้น ก็ไม่ได้หมายความว่าจะทำให้คดีอาญาศุลกากร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นไม่ กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรก็ยังไม่ ได้มีอำนาจการสอบสวนดังเช่นพนักงานสอบสวนอยู่เช่นเดิม ปัญหาความล่าช้าในการ ดำเนินคดี ปัญหาการขาดความเชี่ยวชาญในการสอบสวนดำเนินคดี ปัญหาการแสวงหา พยานหลักฐานให้ครบถ้วนสมบูรณ์ก็ยังคงอยู่เช่นเดิม พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรก็ยังคง จึงมีอาจเสนอความเห็นได้ว่า คดีใดควรตั้งฟ้องหรือตั้งไม่ฟ้องในการส่งสำนวนไปยัง พนักงานอัยการได้โดยตรง แต่จะต้องส่งสำนวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร ไปให้ พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกรมสอบสวนคดี พิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษเพื่อทำการสอบสวนก่อนจะส่งให้ พนักงานอัยการฟ้องคดีตามขั้นตอนของกฎหมาย เพราะฐานะของพนักงานเจ้าหน้าที่ ศุลกากรมิใช่พนักงานสอบสวน

---

¹¹บัญญัติแนบท้าย กคพ. ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2547) เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของ ลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการ สอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ข้อ 2 กำหนดว่า “2. คดีความผิดตามกฎหมายศุลกากร คดีความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 27 มาตรา 27 ทวิ มาตรา 60 มาตรา 96 และมาตรา 97 ทศ แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 และที่แก้ไข เพิ่มเติม ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้

2.1 มีของกลางมูลค่าราคาของรวมค่าอากรเข้าด้วยแล้วเป็นเงินตั้งแต่ สามสิบล้านบาทขึ้นไป

2.2 มีการถือค่าภาษี หรือขอคืนค่าภาษีโดยทุจริต เป็นเงินตั้งแต่ยี่สิบล้านบาท ขึ้นไป”

จึงเห็นได้ว่า ปัญหาการดำเนินคดีอาญาสุลกากร ยังพบว่า มีความบกพร่องอยู่ เนื่องจากระบบการสอบสวนตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติ- การสอบสวนคดีพิเศษจะกำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจเข้ามาสอบสวนร่วมกับ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษในบางคดีได้ก็ตาม แต่ก็ยังทำให้คดีอาญาสุลกากรเกิดความ ล่าช้าในการขึ้นสอบสวน และขาดพยานหลักฐานในการดำเนินคดีที่มีไม่เพียงพอ ซึ่งเมื่อ พนักงานอัยการฟ้องคดี ศาลก็จะยกฟ้อง กล่าวได้ว่า ปัญหาการสอบสวนคดีอาญา สุลกากรยังมีปัญหาในด้านความเป็นธรรมในการสอบสวนคดีอาญาสุลกากรแก่ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยานอย่างเท่าเทียมกัน ปัญหาในเรื่องประสิทธิภาพในการสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการควรจะต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และปัญหาในเรื่อง ประสิทธิภาพของการฟ้องคดีของพนักงานอัยการในการสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องคดีของ พนักงานอัยการควรจะต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา- ความอาญาที่จะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษให้ได้และต้องสั่งไม่ฟ้อง ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิด ตลอดจนปัญหาในเรื่องความประหยัดของระบบการสอบสวน คดีซึ่งจะต้องสมเหตุสมผลในการที่จะบรรลุตามเจตนารมณ์ของระบบการสอบสวน คดีอาญา ปัญหาการดำเนินคดีอาญาสุลกากรในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถจัดปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ได้ เนื่องจากพนักงานสุลกากรไม่มีอำนาจสอบสวนทำให้คดีอาญาสุลกากรยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ เพราะหน่วยงานสุลกากรเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงคงจะมี ความรู้ความเข้าใจดียิ่งกว่า และยังทำให้คดีอาญาสุลกากรไร้ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ เกิดความล่าช้า การรวบรวมพยานหลักฐานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ส่งผลให้ คดีอาญาสุลกากรศาลยกฟ้องเป็นจำนวนมากรวมทั้งยังไม่สามารถสร้างความเป็นธรรม ให้กับผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน ตลอดจนยังทำให้เกิดความสับสนเปลืองในการ ดำเนินคดีอาญาสุลกากรซึ่งไม่สอดคล้องกับระบบการสอบสวนคดีอาญาซึ่งระบบการ สอบสวนคดีอาญาจะต้องคำนึงถึงความประหยัดในการดำเนินคดีควบคู่ไปกับการสร้าง ความเป็นธรรมให้กับผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน

หากได้มีการแก้ไขปัญหาดังต้น โดยใช้รูปแบบการสอบสวนคดีพิเศษตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษมาเป็นรูปแบบเทียบเคียง โดยให้พนักงาน เจ้าหน้าที่สุลกากรเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนในการดำเนินคดีอาญาสุลกากร และให้การ

สอบสวนดังกล่าวถือเป็นการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยไม่ต้องผ่านพนักงานสอบสวน (ตำรวจ) อีกชั้นหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาอากรเกิดความรวดเร็วและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ได้สมดังเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469 และเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพกับการสอบสวนคดีอาญาอากร ควรกำหนดให้มีการสอบสวนในรูปแบบของการสอบสวนคดีพิเศษ โดยให้พนักงานอัยการเข้ามามีอำนาจในการสอบสวนคดีศุลกากร และมีอำนาจการควบคุมการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร การดักฟังทางโทรศัพท์ การเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคน การให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในบางกรณี เป็นต้น ซึ่งจะทำให้การสอบสวนคดีอาญาศุลกากรมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และก่อให้เกิดความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

ในการศึกษาเรื่องการสอบสวนคดีอาญาอากรของกรมศุลกากรนี้ ผู้วิจัยมีความประสงค์จะแสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัติศุลกากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องมีวัตถุประสงค์ในการบริหารงานทางอาญาอากรให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และควรมีความต่อเนื่อง โดยการดำเนินคดีอาญาอากรของกรมศุลกากรผู้ต้องหาสามารถขอระงับคดีในชั้นศุลกากรได้โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรสามารถดำเนินการสืบสวนและสอบสวนไปในคราวเดียวกันได้ โดยให้มีรูปแบบการสอบสวนในรูปแบบของการสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์การบริหารงานของรัฐ หากให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาอากรทางศุลกากรแล้วก็จะทำกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในด้านอาญาอากรเป็นกระบวนการตรวจสอบตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายในการค้นหาและตรวจสอบให้ได้ความจริงเพื่อให้เกิดความยุติธรรม ตลอดจนเป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม กลุ่มครองสิทธิของบุคคลและอำนาจความยุติธรรมในสังคม โดยมีความสอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ปรัชญาเกี่ยวกับการสอบสวนคดีภาษีอากร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

2.2 ศึกษาขอบเขต และอำนาจการสอบสวนคดีภาษีอากรของกรมศุลกากร เพื่อหามาตรการทางด้านกฎหมายรองรับได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.3 ศึกษาแนวทางปฏิบัติและรูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินคดีภาษีอากรทั้งตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหามาตรการรองรับอำนาจการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ศึกษาแนวคิดในการสอบสวนคดีพิเศษ และรูปแบบการสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เพื่อใช้เป็นรูปแบบและแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

2.5 เพื่อวิเคราะห์หามาตรการทางกฎหมายในการสอบสวนคดีอาญาศุลกากรให้มีประสิทธิภาพและดำเนินคดีภาษีอากรไปด้วยความรวดเร็วและสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

3. สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากอาชญากรรมทางด้านภาษีอากรได้มีการพัฒนาวิธีการให้ทันสมัยอยู่อย่างต่อเนื่องผู้ประกอบการอาชญากรรมเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ โดยได้พยายามนำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการกระทำความผิด ทำให้เกิดปัญหากระบวนการในการดำเนินคดีของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากร ปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับพยานหลักฐาน และการรวบรวมพยานหลักฐาน ปัญหาความเป็นอิสระในการใช้ดุลพินิจพิจารณาคดี ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจพิจารณาสั่งคดี การสอบสวนคดีภาษีอากรจึงเป็นวิธีการที่สำคัญที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ได้แต่อย่างไรก็ตาม การให้พนักงานเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีภาษีอากร และการสอบสวนดังกล่าวถือเป็นการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะทำให้การสอบสวนคดีภาษีอากรของกรมศุลกากรมีความรวดเร็ว

มากขึ้น และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยานในคดีอาญาอากร และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผลกับการสอบสวนคดีอาญาอากร ควรกำหนดให้มีการสอบสวนในรูปแบบของการสอบสวนคดีพิเศษ การสอบสวนร่วมกับอัยการ การปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นในรูปแบบบูรณาการ เป็นต้น โดยจะต้องมีการแก้ไขพระราชบัญญัติศาลอากร พระพุทธศักราช 2469 ซึ่งจะทำให้การสอบสวนคดีอาญาอากร มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาอากร และขอบเขต อำนาจการดำเนินคดีอาญาอากรของกรมศาลอากรตามพระราชบัญญัติศาลอากร มาตรการทางด้านกฎหมาย รวมทั้งแนวทางปฏิบัติและรูปแบบในการดำเนินคดีอาญาอากรในต่างประเทศ เพื่อหามาตรการรองรับอำนาจการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ศาลอากรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งดำเนินคดีศาลอากรไปด้วยความรวดเร็วและสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น ตลอดจนรวบรวมบทบัญญัติกฎหมายทั้งเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิ เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติศาลอากร พ.ศ. 2469 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ ผลงาน วิจัย หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ และสิ่งที่เป็นปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาอากร อันทำให้การดำเนินคดีอาญาอากร โดยการหลีกเลี่ยงศาลอากร และการลักลอบหนีศาลอากร ในที่นี้รวมถึงการนำของต้องห้าม ต้องจำกัดเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นความผิดฐานหลีกเลี่ยงข้อห้ามข้อจำกัดด้วยต้องมีปัญหาและอุปสรรค โดยจะมุ่งเน้นกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศเป็นหลัก โดยการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะอำนาจการสอบสวนของ

กรมศุลกากร โดยเทียบเคียงกับอำนาจการสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ ไม่ทำการศึกษาถึงอำนาจการสอบสวนของกรมสรรพากร และกรมสรรพสามิต

5. วิธีดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษานี้ เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งใช้วิธีการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากทั้งเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Document) ได้แก่ ตั๋วบทกฎหมายทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ระเบียบหลักเกณฑ์ นโยบายและมติคณะรัฐมนตรี ในรูปแบบของคำแถลง หนังสือเวียน คำสั่งต่าง ๆ และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Document) ได้แก่ ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่าง ๆ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบหลักการ แนวคิด ปรัชญาเกี่ยวกับการสอบสวนคดีภาษีอากร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

6.2 ทำให้ทราบขอบเขต และอำนาจการสอบสวนคดีภาษีอากรของกรมศุลกากร มาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาศุลกากร

6.3 ทำให้ทราบแนวทางปฏิบัติและรูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินคดีภาษีอากรทั้งตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหามาตรการรองรับอำนาจการสอบสวนของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.4 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการสอบสวนคดีอาญาศุลกากร ให้มีประสิทธิภาพและดำเนินคดีภาษีอากรไปด้วยความรวดเร็วและสัมฤทธิ์ผลมากขึ้น โดยเฉพาะกฎหมายศุลกากร ควรจะได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

6.5 ทำให้ทราบแนวคิดในการสอบสวนคดีพิเศษ และรูปแบบการสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พุทธศักราช 2547 เพื่อใช้เป็นรูปแบบและแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

6.6 ทำให้นำข้อเสนอแนะจากการศึกษานำไปใช้ในทางปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขพระราชบัญญัติศุลกากร พระพุทธศักราช 2469